

באר ה"אור החיים הקדוש"

סדר לימוד ב"אור החיים" הקדוש כתקנת מורינו הגאון רבי אלימלך בודרמן שליט"א

פרשת כי תצא פ"ו

מוצא שפתיך תשמר ועשית כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה אשר דברת בפיה: {כ"ג כ"ד}

ואומרו **מוצא שפתיך תשמר וגו'**, פירוש תמתין מלהוציא הנדר מפיו עד שתוכל לעשות פירוש לקיים הנדר אז תדור ותקיים הנדר, סמוך לנדרך, והוא אומרו **ועשית כאשר נדרת**, וכן היה הלל עושה שהיה מביא קרבנו לעזרה ואמר (פסמים ס"ו): וכו', או שיעור הכתוב הוא על זה הדרך מוצא שפתיך תשמור מלדבר, ותעשה כאלו נדרת לה' אלהיך הגם שאינו אלא נדבה, והוא אומרו **כאשר נדרת נדבה אשר נדבה רוחך**, כי משמעות נדבה היא בלב כאומרו (שמוס כ"ט ז') אשר ידבנו לבו, נדבה רוחו (קס ל"ט כ"א):

ואומרו **אשר נדרת בפיה** יתבאר על דרך אומרם בזהר (מ"ג ל"ז). בפסוק (קסל"ט י"ז) כי עוף השמים יוליך את הקול כי כשאדם חושב בדעתו מחשבה שפתותיו דובבות מעצמן בלא ידיעתו, והוא אומרו **אשר דברת בפיה** כי הגם שלא עשה אלא מחשבה פיה דיבר מה שחשב, ולזה דקדק לומר **בפיה** שאם לא כן למה הוצרך לומר בפיה וכי אין אנו יודעים כי הדיבור הוא בפה, ולדברינו יבא על נכון, ורבותינו ז"ל (מ"ט ו'). דרשו הכתוב באופן אחר, וע' פנים לתורה:

כי תבא בכרם רעף ואכלת ענבים כנפשך שבעך וא' כליו לא תתן: {כ"ג כ"ד}

ואל כליו לא תתן. אומרו **ואל כליו** בתוספת וא"ו להעיר, שקדמה מצוה אחרת והוא שלא יאכל אכילה גסה, והוא מה שדייק באומרו **שבעך** ודרשו ז"ל (כ"ט פ"ג): לא אכילה גסה והוסיף עוד לומר **ואל כליו לא תתן**:

השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים כאשר צויתם תשמרו לעשות: {כ"ד ה'}

השמר בנגע וגו' זכור וגו'. לדבריהם ז"ל (קס"ג קל"ב): שאמרו שבא להזהיר לבל יקוץ בהרתו, נתכוין בהסמכת **זכור את אשר עשה ה'** למרים להודיע שורש שממנו יהיה הנגע ואותו יצו ה' לקוץ ורפא:

ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליה הוא נשא את נפשו ולא יקרא עליה אל ה' והיה בך חטא: {כ"ד ט"ו}

ואליו כול נשאל וגו' והיה בך חטא. הכונה שהגם שעושק שכר שכיר אינו אלא גזול ממון אף על פי כן אין עונשו ממון אלא נפשות, והוא אומרו **יהיה בך פי'** בך בנפשך חטא על דרך (מ"א ז') והייתי אני ובני שלמה חטאים, והקדים טעם העונש באומרו ואליה הוא נושא את נפשו ומעתה יהיה המשפט נפש תחת נפש:

כי תצא מחנה על איביך ונשמרת מכל דבר רע: {כ"ג י'}

כי תצא מחנה וגו'. פירוש הגם שיש דקדוקי עבירות שה' לא יעניש עליהם ואם יעניש יהיה עונש קל, מודיע הכתוב שבשעת הסכנה שהוא בזמן שיוצאים על אויביהם צריכים שמירה מכל דקדוקי עבירות כאומרו **מכל דבר רע וגו'**, וכלל בתיבת **דבר** גם סיבות שממנו יסובב הרע, והעיר במה שצוה סמוך לזה כי יהיה כך איש אשר לא יהיה טהור וגו' ואמרו רבותינו ז"ל (כמוכס מ"ו). שהרהורי עבירה ביום מביאין לידי קרי בלילה, ונתכוין הכתוב בסמיכות זה לומר שעל כיוצא בזה יצו במאמר ונשמרת מכל וגו':

לנכרי תשיך ולא אחיך לא תשיך למען יברכה ה' אלהיך בכל משלח ידך על הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה: {כ"ג כ"א}

לנכרי תשיך ולא אחיך לא תשיך. קשה למה כפל לומר ולא אחיך לא תשיך אחר שצוה בסמוך לא תשיך לאחיך וגו', ורבותינו ז"ל אמרו (פ"מ ע"ט): לעבור עליו בב' לאוין, ואולי שנתכוין לומר שהגם שהנשיכה היא לגוי אם הדבר על ידי ישראל אסור כל עוד שישאל אינו מכיר הגוי בעד הלואתו או אם אין בידו משכון הגוי וכך הוא הדין:

עוד ירמוז למה שחלקו האחרונים (יו"ד ס"י קנ"ט) שאפילו לגוי אסור להתמיד בזה משום שמא יבא ליתנו גם לישראל, והוא אומרו **לנכרי תשיך ותנאי הוא הדבר שלא תעשה באופן שיצא מזה קלקול שתשיך לאחיך**:

כי תדר נדר לה' אלהיך לא תאחר לשלמו כי דרש ידרשנו ה' מעמך והיה בך חטא: {כ"ג כ"ב}

והיה בך חטא וגו'. פירוש על דרך אומרם ז"ל (קס"ג ל"ב): בעון נדרים מתים אשתו ובניו של אדם ע"כ, והוא אומרו והיה בך חטא לשון חסרון שעל ידי איחור הנדר יחסר ממנו אשתו שהיא כגופו או זרעו שהוא גם כן חלק ממנו, ואומרו **וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא**, יתבאר גם כן על דרך אומרם ז"ל (נעין ז'). אם רואה אדם שנכסיו מצומצמים יעשה מהם צדקה, ועוד אמרו (כמוכס ס"ו): מלח ממון חסר, והנה לפי שחביב על האדם ממונו אין נוח להוציאו ולזה תבא הסברה לאדם להתחכם לנדור נדר לה' שבוזה יהיה לו נוח הרצון לתת מנכסיו, לזה בא דבר מלך והודיעו היוצא מחשש ביטול הנדר, והיוצא מחשש מניעת נתינת צדקה כפי המתחייב:

ואמר כנגד איחור הנדר שזה יסובב שיהיה החסרון בו, וכנגד מניעת נתינת צדקה אמר וכי תחדל לנדור הגם שאתה בא לידי מניעת נתינת הצדקה זה יסובב חסרון בממון אבל בך בודאי שלא יהיה חטא, והוא אומרו **לא יהיה בך חטא**:

באר ה"אור החיים הקדוש"

פרשת כי תצא פ"ו

להציל קודם מאמר ושלחה לומר שאם ידענו שלא שלחה אלא להציל פטורה:

כי תועבת ה' אלהיך כל עשה אלה כל עשה עול: {כ"ה ט"ז}

כל עושה אלה כל עושה עול. פירוש כל עושה אלה אבן ואבן איפה ואיפה, כל עושה עול הדומה לאלה, שלא תאמר שגזירת הכתוב הוא על ב' דברים אלו ולא על דומיהם תלמוד לומר כל וגו':

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים: {כ"ה י"ז}
זכור וגו'. שאין כיוצא בהם שיצא על ישראל בלא קדימות ידיעתם ממנו אלא כאשר ידאה הנשר והוא קרן בדרך:

אשר קרן בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים: {כ"ה י"ח}

אשר קרן. יתבאר על פי דבריהם ז"ל (ד"ס ג.) שאמרו שהענן היה מכסה על ישראל ולא היה מקומם ידוע לעולם אלא כשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד ובא הכנעני וילחם עם ישראל, ואם כן תקשה מנין ידע עמלק מקום חניית ישראל לבא אצלם להלחם עמם, לזה אמר אשר קרן פירוש יקר מקרהו וידע מחניהם בדרך, ואמרו ויזנב בך וגו' פירוש לא שהענן הניחו ליכנס לפנים למחנה ישראל אלא באותן שהיה הענן פולטן, והוא אומרו ויזנב בך אותם הנחשלים אחריך:

ואתה עיף ויגע וגו'. עיף עדיין משעבוד מצרים ויגע מטורח הדרך, ואמרו ולא ירא אלהים פירוש ובוזה בא המורן בלבבך יותר ממפעל עייפות ויגיעות על דרך אומרו (קט"ז ג.) פחדו בציון חטאים, אבל אם היו צדיקים לא יפחדו ולא ירהו במלחמתו, והעיר הכתוב בטעמים שמשניאים אותו בלבנו כי הצר לישראל צרה גדולה שבא עליהם כאשר ידאה הנשר בלא ידיעה כמו שרמו גם כן במאמר קרן והם יגעים ועייפים ודבר המעמיד הכח ביכולת הנעלם אין עמם מה שלא היה כן בשאר כל המלחמות שמלבד שלא ייעפו ולא ייגעו במלחמות עוד להם כלם צדיקים יראי אלהים נמוכי לב:

לא תטה משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה: {כ"ד י"ז}

לא תטה משפט גר וגו'. פירוש שמא תאמר כיון שציוני ה' על הגר אטה דינו לזכותו ת"ל לא תטה וגו', וגמר אומר ולא תחבל בגד אלמנה פירוש רק בדבר הזה אני מצוך להטות לזכות שלא תחבל בגד של אלמנה שלא בשעת הלואה הגם שכל חוץ ממנה יחבול בגדיהם:

כי יהיה ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט ושפטום והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע: {כ"ה ב'}

אם כן סכות וגו'. אמר בן בחירק רמז שצריך להתבונן בו לדעת אם יכול לסבול המ', אבל אם אמדוהו לפחות מכן אינו לוקה אלא לפי מה שאמדוהו (מכס כ"ב):

כי ישובו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה: {כ"ה ה'}

לא תהיה אשת וגו'. אזוהרה לה ולבאיה וחיבת מלקות היא והבא עליה, ואמרו יבמה יבא עליה רמז שאין חיוב על היבם אלא ביאה אחת, וכמאמר ר' יוסי (סנה ק"ט:) ה' בעילות בעלתי וחמש נטיעות נטעתי, ואמרו בירושלמי (נמוס פ"א ס"א) שנפלו לו ה' יבמות מה' אחים ונזקק פעם אחת לכל אחת, ואמרו ולקחה שלא תאמר שאוסרה עליו מכאן ואילך תלמוד לומר ולקחה לו לאשה שהרשות בידו אם ירצה לקיימה עולמית, ואמרו ויבמה שלא תאמר שלא נאמרו כל הדברים האמורים אלא רשות לפי שאסרה הכתוב לעולם התירה ליבם אבל התורה לא חייבתו בדבר, תלמוד לומר ויבמה:

ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו: {כ"ה ט'}

וענתה וגו'. אמר לשון עניה, פירוש תשובה לדברי היבם שאמר לא חפצתי לקחתה תענה היא ותאמר ככה יעשה לאיש וגו':

כי ינצו אנשים יחדו ואחיו וקרבה אשת האחד להציל את אישה מיד מכהו ושלחה ידה והחזיקה במבשיו: {כ"ה י"א}

לסליל וגו' ושלחה ידה וגו'. ולא אמר הכתוב ושלחה ידה וגו' להציל את אישה, העיר בזה שאם לא היה לה מציאות להציל בעלה מיד מכהו אלא על ידי זה לפי שאין כח בה להציל אלא בדרך זה פטורה, ודוקא שהיה חברו מכהו מכת נפש, לזה הקדים מאמר

מתחיל בירא'ש ומסיים בירא'ש
בברכת כתיבה וחתימה טובה, אוז א גוט געבענטשט יאהר!
וידה' שמוכה לחתימה וחתימה טובה
אוז א גוט געבענטשט יאהר!

לעילוי נשמת
הרה"ח ראובן בן הרה"ח ישראל עוזר קליין זצ"ל
נלב"ע בחג השבועות תשע"א